

2 KORINTI

Poruva Korinti vatanaakaini vo qara naantiara vara kora

Poruva vohaa ihi varakero Masedoniaini vaiharo Korinti vatanaaka qara vovata ntuva nimitora. Poruva vi vatanaaka Kotiva nai noraiqama kovaro Ihu Karaitira kaiqa vare vau okarara tiva nimiharo maa uvara qara ruva nimitora.

¹ Te Poruka. Kotiva timanta te noraiqaavi Ihu Karaitira vakaaka tiva nimi vauraukama vai. Tetanta tinavu qata vakaa Timotikanti ne Kotira vaiinti nahenti Korintiqa variakaravata, ekaa Kotira vaiinti nahenti Akaiaini variakaravata, ni qara nimate.

² Tinavu qova Kotivavata, Noravano Ihu Karaitivavata, ni koqema nimateha aaqurihama nimitaivaro ni muntukaqihairo paru i vaira variata.

Poruva Kotirara koqema iarao tura

³ Kaiqenavu Kotirara koqema iarao tiha vira quahama amitaari. Viva Variqavano vaiharo tinavu Nora Vaiinti Ihu Karaitira vira Qovama vairo. Kotiva tinavu Qova vaivaro ekaa aaqurihama timitaaina okaravavata, muntuka kuquqama timitaaina okaravavata, viraqaahairo govaraiqi vaira. ⁴ Tenavu vo maara vo maara vare vaiha mpo ike ti vauraro Kotiva tinavu muntuka kuquqama timite vaira. Kotiva tinavu muntuka kuquqama timite vaimantara ti, tenavu tavaari vaiinti nahenti vo maara vo maara

vare vaiqe, tenavuvata Kotiva tinavu muntuka kuquqama timite vainantemake, vaiinti nahenti vika muntukavata kuquqama nimitaari.

⁵ Karaitiva aihavi haikara varaqiro vimanta tenavu vira vataake vohaa vaiha aihavi haikara varaqi vi vaunara. Vira voqaara Kotiva Karaitira muntuka kuqu-qama amitainantema kero, Kotiva tinavu muntukavata kuquqama timitaanaro.

⁶ Kia tenavu quminavauve aihavi haikara vare vaunara. Kotiva ni muntuka kuquqama nimitero ni ntitaarire ti, tenavu aihavi haikara vare vai. Tenavu aihavi haikara vare vauraro Kotiva tinavu muntuka kuquqama timitaimantara ti, tenavuvata homa ni muntukavata kuquqama nimateha tiha, Tenavu ni aanare aihavi haikara varaunarave. Nevata kempukaiqaake variate, tirara.

⁷ Ne tinavu aanare aihavina haikara varaqi vivera, Kotiva tinavu muntuka kuquqama timitainantema kero, ni muntukavata kuquqama nimitaanaro. Tenavu virara iriha niara tiha, Ne kia popohanaara iraiti, kempukaiqaake variqi vuatema, turo.

⁸ Tinavu qata vakaa, tenavu haaru Esiaini niha maara vare variavauna uvara ne kia anomake irivora. Vi entara nora maara, vo maara vo maara tinavuqaa vate vaumanta tenavu tiha, Ike, kia ho vi maarara vare qaqi vairaraiti, qutuma virarave, tiavaunara.

⁹ Vi entara tenavu tiha, Oho, tenavu kia qaqi vairaiti, qutu vuarira entavama aniraivo, tiavaunara. Tenavu minti tivake tavaavauraro tenanavu kahaqiarira aarava kia ho vaumanta viraqaahai tenavu Kotiva qutu vua vaiinti nahen-

tika qaqi vara himpimake vaiva, vivaqai tinavu ho kahaqianarove tivake, viraraqai kempukaiqamake iriqi vi variavaunara.

¹⁰ Vi entara tenavu gutu vuarirava aumanto vauvaro Kotiva tinavu viraqihairo ruaruama timitora. Kotiva vi entara tinavu ruaruama timitontema kero, naantiaravata Kotiva tinavu mintima timitaanaro. Tenavu Kotiraqaata muntuvi vaiha tiha, viva qaiqaa qaiqaavata tinavu kahaqama timitaairo vuanarove, turo.

¹¹ Nevata tinavuara iriha Kotira aaramaqi vvarovo viva tinavu kahaqama timitaarire. Airi vaiinti nahenti tinavuara iriha Kotira aarama timitaivera, Kotiva tinavu koqema timiteharo kahaqama timitaira viraqaahai airi vaiinti nahenti Kotira quahama amitevara.

Poruva kia Korintini vurara kankoma kero vika tiva nimura

¹² Tenavu vaiinti nahenti nivuqaa ni vauraro kia vo haika kaara tinavu toqaavu harimanta tenavu koqemake vika nivuqaa ni vaunarara ti, tenavu virara iriha quaheha koqeve ti vauvara. Tenavu vaiinti nahenti nivuqaa niha kia unaqaraiqaake vikaqihai vo haika vararave tiraiti, tenavu Kotiva tinavu koqema timite vainarara iriha, Kotira kaiqaqai varaqi viha avuqavuqamake ni vaunara. Tenavu vo vaiinti nahenti nivuqaavata, ni nivuqaavata, niha mintiaqi vi vaunara.

¹³⁻¹⁴ Tenavu ni qara nimateha kia qumina vo uva ni tiva nimiraiti, ne ho iri vai uvaraqai tiva nimi vaunara. Ne vate maa entara tinavu uva hiniqai iriaka vaiha, naantiara ne tinavu uva

ekaa irivera, te virara hovema tirara. Ne tinavu uva kankomake iriqi vi, naantiara Noravano Ihuva tuvuaia entaraqaa ne tinavu quahama timitaiqe tenavu nintavata quahama nimitarara.

¹⁵⁻¹⁶ Tota te niara homa vika ti tavehama ti quahama timatevarave tivake, te ni tavarera auti vaiha mintima ti: Kaiqe Masedoniaini viha ni ori tave, qaiqaa vihai orurante aniha ni ai tavaarimanta ne taara tataa ti tavaiqe te ni koqema nimitaari, viraqaahai ne ti tivita vare aaraini vuru kaiqe te Iutiaini virerave, tiavaunara.

¹⁷ Te minti tivake ni oru tavarare tivakevata, kia vuavaunara. Tota te ni unaqaraqamake oru tavarerave tiavaunara? Vovano vataihainaa uva okarara iriharo tintemake, tevata taara uva tihae eo mintirerave, kia mintirerave, ti variavaunarave?

¹⁸ Te Kotira quqaa okarara irihama tenta kauqu aiqiqaa aqukeha tiha, Kia tenavu niara unahaa tiha, Eo mintirerave, kia mintirerave, tivaqi viha ni tiva nimi variavaunarave, turo.

¹⁹ Sailaasivavata, Timotivavata, tevata, tenavu ni nivutana vaiha Ihu Karaitira vakaaka ni tiva nimi variavaunara. Ho Ihu Karaitiva Kotira Maaquvano kia unaqaraqama keharo taara uva tiraitiro, viva vohaa uva quqaa uvaqai ti vaivara tiro, viva te mintirerave tivakeharo quqaa minti vaira.

²⁰ Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukeharo te mintirerave tivatai uvara, ekaa vi uvava vivauma variarire tiro, Karaitiva qovarama vura. Karaitiva qovarama viro Kotira kaiqa varaqiro vurara ti, tenavu Karaitira kaiqara irihama Koti-

rara ai uva quqaa uvama vaivo tivakeha vira autu tuahere vaunara.

²¹ Kotiva naima nivata tinavuvata kempukaiqama timitaimanta tenavu Karaitira vataake vohaaraqi variqi vi vaunara. Tinavuara nai kaiqa vara timitaate tiro, Kotiva naima tinavu noraiqama kaira.

²² Kotiva tinavu nai kaama tero viraqaahairo nai uvavano kempukaiqama vuarire tiro, viva nai Maraaura tinavu muntukaqi vataira. Vira Maraauravano tinavu muntukaqi vaimantara ti, tenavu tiha, Quqaama Kotiva naantiara tinavu tivitaanarove, ti vaunara.

²³ Te Kotira autuqaa quqaa uvaqai tirera. Te oru Korintini vaiha vo uva kaara ni nitiariraro ni muntukavano qoraiqiantorave ti, te qaqirake kia mini vuavaunara. ²⁴ Kia tenavu nora vaiinti voqaantemake vaiha niara kempukaiqaake vi uvava vi uvava avataqi vuata tireravauve. Aqao, tenavu tavauramanta ne Karaitira uva ho iriqi vi variara. Ne Karaitira uva iriha quaheha variate tivakeha, tenavu ni kena vaiintiqai vaiha ni hampata kaiqa varaqi virera auti vaunara.

2

¹ Vi uvarara irihama, te vo uva kaara ni oru nitiariraro ni muntukavano qoraiqiantorave ti, te qaqirake kia ni oru tavarera mini vuavaunara.

² Te ni oru nitiariraro ni muntukavano qoraiqirera, viraqaahairo tavave ti muntuka koqema timitairaqe te quaheha vairara? Kiama vovano ti muntuka koqema timitaarirava varianaro. Ne ti muntuka koqema timite variakara ti, hauri te

ni nitiriraro ni muntukavano qoraiqiramanta vaiha ne kia ti muntuka koqema timitevora.

³ Te virara irihama haaru ne vaunaini qara vo vara kaavauraro vurama. Te niara tiha, Ti muntuka koqema timite variaka variavaro ti muntukavano qoraiqiantorave tivake, te kia ni oru mini tavaraiti, qaraqai nini vara kaavauraro vurave. Ti muntukavano koqema kero variaina entara ni muntukavanovata koqemakeroma varianarove, tunarave.

⁴ Te vi uvara qara nti variavauraro ti muntukavano qoraiqi vaumanta te iqi rateha qara ntuva taavaunara. Te qara nti hama kia ni muntukavano qoraiqiarire ti, qara ntuva taavaunara. Ti muntukavano niara voqavata vaira, virara ne kankomake iriate tivake, te ni qara ntuva nimitaavaunara.

Vo vaiinti uva taiqa kaate tura

⁵ Ni nivutana vaiinti vovano qora kaiqa varovaro vira kaara kia ti muntukavanoqai qoraiqumanta variavaunarave. Ekaa ni muntukavanovata vira kaara qoraiqumanta vaurave. Ho kia te qaiqaavata vi vaiintirara kempuka uva tinerave.

⁶ Te tavauramanta niqihai airi vaiintinavu vi vaiintiva qora kaiqa varai koqaara amurara ti, te tiha, Ho kia qaiqaavata vira qoraiqama amitaate. Homa autu amitaavo, turo. ⁷ Vate ne vira uva taiqake tauru amitauro tivakeha, vira muntuka kuquqama amitaata. Ne kia mintivaro hauri vira muntukavano qoraiqiraro vi vaiintiva tiharo, Kia te koqe aaraqaa qaiqaavata ho nirarave, tiantora.

⁸ Te niara mpo tiha ne vi vaiintirara quqaama tinavu muntukavano ariara vaivoma tiate turo.

⁹ Te niara ti uva koqemake irivarave, kiae koqemake irivarave, tivakeha ni gara ntuva nim-itaavaunara. ¹⁰ Ne vo vaiinti qora kaiqa uva taiqake tauru amitauro tivera, tevata tauruma amitauro tirara. Niqihairo vovano qora kaiqa varairera, te niarao tiha, te Karaitira avuqaa vaiha vi vaiintira qora kaiqa uva taiqama amitauro tirara. ¹¹ Tenavu Sataaniva una kaiqa vare vai okarara tavaunarara ti, viva tinavu haatara kaantorave tivakeha, vora uva kia qaqi iriqi viraiti, tenavu vaakama vira uva taiqa amitarara.

¹² Te Karaitira vakaaka tiva nimirera vatuka vo Taroaasini orure tavaavauraro Noravano vi vatanaaka avu aato qerama timitovarora tiro, te uva vika tiva nimiarira aarava ho vaura. Ho vaumanta te mini vukaiqamake vairare tivake, ¹³ tavaavauraro ti qata vakaa Taitaasiva kia vaumanta vira kaara te airi aato iriha kaiqe [te vira rantarera] Masedoniaini vuare tivake, vi vatanaakara te vuro tivake vuavaunara.

Ihura aanare tenavuvata homa aatara kararave tura

¹⁴ Ike, Kotiva minti minti i vairara irihama, te vira quahama amite vauro. Navutaaka naatara kaa vaintinavuka vaiinti nahenti vika tinavu tave quahama timitaate tivakeha vatuka vau vi ani variantemake, Kotiva tinavuvata tivita varaimanta tenavu Karaitira vataake vi ani vau-nara. Tenavu Karaitira vakaaka tiva nimiqi vi vauraro vira uvavano tinavuqaahairo koqe untavi haikara voqaara vi ani vaimanta airi vaiinti nahenti vi uvara iri variara.

¹⁵ Tenavu Karaitira vakaaka vaiinti nahenti tiva nimi vauraro Kotiva tinavuara tiharo, Ne Karaitiraqaahairo koqe untavi vai haikara voqaarama variavo, tira. Minti timanta Kotira vatukaini vire iakavata, Sataanira vatukaini vire iakavata, vika vi untara uhire variara. ¹⁶ Hini vaiinti nahenti vi untara uhireha tiha, Oho, qutu vuaka untave tivakeha vika Sataanira vatukaini vikama variara. Hini vaiinti nahenti vi untara uhireha tiha, Koqe untave tivakeha vika Kotira vatukaini qaqi variqi vikama variara.

Ike, maa kaiqara nora kaiqama vairo. Tavave ho varaanarove? «Avuqavu ni vaira vaiintiva, vivaqaima vi kaiqara ho varaanaro.»

¹⁷ Vo vaiintinavu koqaa vareraraqai iriha vika Karaitira uva vaiinti nahenti tiva nimi variamanta tenavu kia vika iantemake iraiti, tenavu Kotiva tititama kaika vira avuqaa vaiha, vira uva quqaiqamake vaiinti nahenti tiva nimi vaunara.

3

Kotiva qaraaka uva tivatairara tura

¹ Tenavu vi uvara tihama kiama qaiqaa tenavu tentanavu hutu viriniqaa kareravauve. Vo vaiintinavu kaiqa varareka iha nai nora vaiintiarara tiha, Qara timiraqe vare vuariraro vo vaiintivano te kaiqa varaaina okarara tavaarire, ti variara. Ho kia tenavu minti tirera. Ne tinavu okara ho iriarara ti, tenavu qumina mintiarora.

² Ne nenta tinavu qara voqaarama variavo. Tinavu muntukaqaama ni qara ntuva taimanta vaiinti nahenti vi qarara kaara ntihamana tinavu okarara homa irivara.

³ Tenavu Karaitira vakaaka ni tiva nimiavau-ramanta ne vi uvara irurara ti, ne ti qara voqaarama variara. Karaitiva ni uva qara ntiharo, kia *inki* namariqohairo qara ntuva taraitiro, viva qaqi variqiro vi vai Variqara vira Maraquraqohairo ni uva qara ntuva taira. Viva kia qumina oriqa vi uvara qara ntiraitiro, viva ni vaiinti nahenti muntukaqaa vi uvara qara ntuva taira.

⁴ Karaitiva tinavu kempukaiqama timitaimantara ti, tenavu Kotira avuqaa vaiha muntuka qihaaqamake vi uvara vi uvara ti vaunara.

⁵ Tenavu tavauraro Kotira kaiqa varaarira kempukava kia tinavuqi vaivaro, Kotiva nai tinavu kempukaiqama timite vairara ti, tenavu tentanavu mahuta tiarirava kia vairo.

⁶ Kotiva tinavu kahaqiharo tinavu kempukaiqama timitaimanta tenavu Kotiva vaiinti nahenti hampata vohaa vaireva qaraaka uva tivataira vaiinti nahenti tiva nimi vaunara. Tenavu vaiinti nahenti tiva nimiha kia Mosiva qara ntuvato uvara vika tiva nimiraiti, tenavu Kotira Maraqura vare okarara vika tiva nimi vaunara.

Kotiva Mosiraqaa tivato uvara kia ho iriqi vi variaraqaahairo qutuvi haikava qovaraiqi vaira. Minti variamantavata, Kotira Maraqura vare variaka vika ekaa enta qaqi variqi vivara.

⁷ Tota Kotiva oriqa qara ntuva kero Mosira amu uvara, vaiinti nahenti kia ho iriraiti, vika qutuvi variara. Kotiva Mosira vi uvara tiva ami vauvaro Kotira mpeqa okaravano takuqiharo Mosira viri ataama amite vaura. Mosiva vi uvara varero vaiinti nahenti konaini tuvuntomanta vika vira viri tavarare tuvaro kuari avu

itaintemakero, vika avu ari vaumanta vika kia ho Mosira viri tavora. Mintiaqiro viro, Mosira virivano takuquqiro vi vauva taiqa vura.

⁸ Ho Kotiva nai Maraḡura nimi vai uvava totaa uvavata aatarakairara tiro, vi uvava voḡavata vaiinti nahenti ataama nimitaqiro vuanaro.

⁹ Kotiva Mosiraḡaa tivato uvava takuquqiro viharovata, vi uvava vaiinti nahentiḡaa uva vateharo qutu vuategai ti vaira. Kotira ḡaraaka uvavano vaiinti nahenti avuḡavuḡama nimate vairara tiro, vi uvava voḡavata takuḡiharo vika ataama nimitaqiro vuanaro.

¹⁰ Kotira ḡaraaka uvavano nai uritara kero voḡaara uva vairara ti, tenavu vira haarua uva kempukara kia noraiḡaake iriḡi virara.

¹¹ Kotiva Mosiraḡaa tivato uvava vahuḡa vauvaro vi uvava takuquqiro vi vauva vahuḡaḡai vaura. Kotira ḡaraaka uvavano kia taiqa viraitiro, ḡaḡi variḡiro vi vairaro vira takuḡiro vaivavata kia taiqa viraitiro, ḡaḡima variḡiro vuanaro.

¹² Tenavu Kotiva ḡaraaka uva tivataira irihama kia ekaara qutu viraiti, ḡaḡi variḡi vuainarara ti, tenavu kia ḡetaraiti, muntuka ḡihaaḡamake vaunara. ¹³ Kia tenavu Mosira aanantarera. Isareri vika vira virivano takuquqiro vi vaiva taiqa vuainara tavevorave tiro, Mosiva tavuna varakero nai viri mantaḡa kero aḡute vaura.

¹⁴ Ho Isareri vika vauvaro vika avu aatovano kia kanko umanta vaura. Maa entaravata vi vatanaaka Kotiva haaru vato uvara kaara ntiha, kia vi uvara okara kankomake iri variara. Mosiva nai viriḡaa aḡuto tavunara voḡaara Kotira uva mantaḡa nimate vaimantara ti, vika vi uvara

kaara ntiha kia kankomake iri variara. Vika náivano vi tavunara qaḡini varakeva kia ho vaivaro Karaitiva vivaḡaima vi tavunara qaḡini ravaḡaa nimitaariravama vairo.

¹⁵ Haaruvata maa entaravata Isareri vika Mosiraḡaa tivato uvara kaara nti variavaro tavuna voḡaava vika avu aato mantaaga nimite vaimanta vika kia Ihurara kankomake iri variara.

¹⁶ Ho vaiintivano nai vaaḡu kaiḡaḡaahairo tuḡantaa viro Nora Vaiinti vira aairera, viva vi tavunara vira avu aatoḡaahairo qaḡini ravaḡaama amitaanaro. ¹⁷ Te Nora Vaiintiaratiha te vira Maraḡurara ti vaunara. Tinavu Nora Vaiinti Maraḡuravano vaiinti muntukaḡi vairera, vi vaiintiva vairaro ḡora okaravano kia vira rumpa tairaro viva qaḡini kuvantu viro varianaro.

¹⁸ Tenavu Ihu Karaitira vainti vauraro kia tinavu viriḡaa tavunavano mantaaga timitaimanta tenavu *memontaara/inupi* voḡaara vauraro vira mpeḡa okaravano tinavuḡaahairo ataa iharo vairo.

Noravano tinavu ataama timitaḡiro vi vairaro Kotira Maraḡuravano tinavu vara ḡaraakaiḡama kairage tenavu tentanavu Nora Vaiinti vira voḡaantemake variainara.

4

Karaitira vakaaka vutuke vaiinti nahenti tiva nimi vaunarave tura

¹ Kotiva tinavu aaḡurihama timiteharo tinavu noraiḡama keromaa uvara vaiinti nahenti tiva nimiate timantara ti, kiama tenavu popohamake vika tiva nimiḡi virera.

² Tenavu vaiinti nahenti tiva nimihama, vai-intivano kukeqa viharo kaurira kaiqa vare vai okarara tauvaqa utu amiteha kia unaqaraiqamake vi uvara tiraiti, tenavu kia Kotira uva hampi tuqantaa qantamake tiraiti, tenavu Kotira avuqaa vaiha vira uva vutuke tiva nimi vauramanta vaiinti nahenti tinavu uva iri variavaro vika avu aato muntukavano tinavu uvara quqaa uvave ti vaimanta variara.

³ Tenavu Karaitira vakaaka vutuke vaiinti nahenti tiva nimiqi vi vauramanta vaiinti vokiaka vi uvara okara kia ho irivera, vika kakakima vikama vaihara ti, kia tinavu uva ho irivara.

⁴ Vika variavaro una variqavano Sataaniva maa vataraqaa raqiki vaiva vika avu aato tinta kaimantara ti, vika Karaitira uvara kia quqaa uvave ti variara. Karaitira vakaakavano vika avu aato ataama nimitaantorave tiro, Sataaniva vika avu aato vara hampi qamake vaira. Karaitivavata Kotivavata vitanta vohaa qaramake variara.

⁵ Kia tenavu niqaa raqikirera tentanavu uvavauve ni tiva nimi vaunara. Tenavu ni tiva nimihama Ihu Karaitiva, vivaqaima Noravano vaivo ti vaunara. Tenavu Ihuraro tiha ni kaiqa vara nimitarera auti vauraukama vai. ⁶ Tota konkira ariro vauvaro aatitaane tu Variqava, vivama maa entara tinavu muntuka avu aatoqi ataama timitaimanta tenavu tentanavu avu aato muntukaqohai Kotira mpeqa okaravano Karaitira viriqaahairo ataa i vaimanta tavaunara.

Tenavu tave voqaara vaunarara tura

⁷ Tenavu aaqatai vata varakero aututai tavera voqaara vauraro Kotira uva nora uvavano tinavuqi vaira. Tenavu tave voqaara

uqerara vaiinti vauramantara ti, vaiinti nahenti tavaavaro tenavu ti vauna uvava kia tinavuqihairo qovarama vi vaira. Vi uvava uritarakero kempuka uva vaimantara ti, vaiinti nahenti tavaavaro vi uvava Kotiraqaahairo vai uvavama vairo.

⁸ Hihai hihairo vo maara vo maaravano tinavu qoraiqama timite vaiharovata, kiama anomakero tinavu qoraiqama timite vairo. Vo enta vo enta airi haikavano tinavu avu aato vara hampiqama kareva auti vaimantavata, kia tenavu Kotira kaiqa qaqirake vaunara.

⁹ Vaiinti nahenti tinavu navutaiqiha tinavu tivataqi vi variavaro Kotiva kia tinavu qaqira karaitiro, viva tinavu kahaqi vaimanta variqi vi vaunara. Vo kiaka tinavu hari variamantavata, kia tenavu ekaara taiqavi vaunara.

¹⁰ Tenavu vauramanta Ihura arukontemake, ekaa enta tinavu vaatavata hari variamanta tenavu hove ti vaunara. Tenavu mintimake variari vaiinti nahenti Ihuva himpiro qaqi variqiro vi vai kempukara tinavu vaataqaahai ho tavevara.

¹¹ Tenavu Ihurao ti, vira kaiqa vare vauramanta vika vira arukontemake tinavuvata arukareka auti variamanta vaunara. Mintiaqi vi vauramanta ne tavaavaro tinavu vaatavano taiqa vuainaraqi Ihuva qaqi variqiro vi variarirava vaimanta vaunara.

¹² Qutuvi okarava tinavuqi qovaraiqireva auti vaivarovata, qaqi variqi vi vai okarava niqi variqiro vi vaira. ¹³ Kotira vukuqi vai uvava mintima tiro:

Te Kotirara viva quqaama ti kahaqianarove ti variavaunarara ti, te vi uvara nivata tiva nimiqi vi vaunarave, tura. *(Ithi 116:10)*

Tenavuvata vi vaiintira aanare Kotirara quqaave tivakeha vira uva ni tiva nimi vaunara. ¹⁴ Tenavu iruraro Nora Vaiinti Ihura qaiqaa qaqi vara himpima kaiva, viva naantiara tinavuvata qaiqaa qaqi vara himpima kero nivata tinavuvata vita vuru kairaqe tenavu ekaa Ihura aaqanto vairara.

¹⁵ Tenavu niarao tiha ni kahaqirera aihavi haikara varaqi vi vaunara. Tenavu mintiaqi vi variari ne Kotiva ni koqema nimitaaina uvara iriqi viha airiqama vimanta, ne airi vaiinti nahentiqamavi vaiha Kotira quahama amitaivaro Kotira autuvano virini qiarira.

¹⁶ Virara irihama tenavu kia popohanaara iraiti, maa kaiqara varaqi virera. Tinavu vaata kempukavano taiqavi vaivarovata, tinavu muntukavano vo enta vo enta qaraakaiqamaqiro vi vaimanta vaunara.

¹⁷ Vo maara vo maaravano tinavu qoraiqama timitaqiro vi vaiva vahuqaqai vaimanta tenavu vi maarara vi maarara aataraqi vivi, naantiara tenavu uritarake koqemake naaruvaini ekaa enta qaqi variqi virera. Virara irihama tenavu kia maa entara maara varaqi vuainarara noraiqaake iriqi virera.

¹⁸ Tenavu avuqohai vataini vai haikara tave vaunara, kiama virara noraiqaake iriqi virera. Vi haikava vi haikava vahuqa variaina haikavaqaima vairo. Tenavu kia avuqohai ho

tave vauna haikava naaruvaini vai haikara, virara noraiqaake iriqi virera. Kia avuqohai tave vaura haikava, vi haikava vi haikava ekaa enta qaqi variqiro vuanaro.

5

Tinavu tivaatavano haraara naavu voqaarama vaivo tura

¹ Tinavu vaatavano vaireva haraara naavu voqaara vaimanta tenavu vi vaatara vataake vaiha vataini qaqi variqi vi vaunara. Tenavu kankomake iruraro tinavu haraara naavu rampai kaivaro, naaruvaini tinavu naavu vo varianaro. Vi naavuva kia vaiintivano kauquqohairo kaqa tai naavuva vaivaro Kotiva vi naavurave vaatarave autu timitairara tiro, vi vaatava ekaa entama qaqi variqiro vuanaro.

² Maa entara tenavu naaruvaini vaina vaatarara irihama vi vaatara oru vararerave tiha, maa vaatara vataake variqi viha keke ti vaunara. ³ Tenavu toka variarorave tivakeha vi vaatara nonkute vairera.

⁴ Tenavu maa vaatara haraara naavuqi voqaara variqi viha keke tivaqi vi vaunara. Kia tenavu tentanavu vaata qaqira karera auti vauraukavauve. Vaiintivano haarua utavaaqaqaa qaraaka utavaaqa nonku tainantemake, tenavu tentanavu haarua vaataqaa qaraaka vaata nonkirera. Mintiariraro tinavu quti vaira vaatava kuquviro qaqi variqiro vi variarira vaatavama varianaro.

⁵ Tinavuara vika mintiake qaqi variqi vuate tiro, Kotiva tinavu vaata qeramakero vataira.

Kotiva minti tivakero tinavu nai kaama tero ti-vatai uvava kempukaiqama vuarire tiro, viva nai Maraḡura naane avuni tinavu timimanta varau-nara.

⁶ Tenavu maa vaatara vataake vaiha kia qetaraiti, muntuka qihaaqamake vaunara. Tenavu maini maa vaatara vataake variqi vuarera, tenavu kiana ho naaruvaini Noravano vainanaini virara. ⁷ Maa entara tenavu kia tentanavu avuqohai vira tavaraiti, vira uvaraḡai quḡaa uvave tivakeha variqi vi vaunara.

⁸ Tenavu muntuka qihaaqama keha variqi vi vauraukama vai. Tenavu maa vaatara maini ke, oru naaruvaini tentanavu maaḡa tanaraini Nora Vaiinti hampata variataama iro. ⁹ Ho tenavu maa vaatara vataake variarerave, naaruvaini oru variarerave, tenavu Ihura antuḡaḡaḡai variqi virera.

¹⁰ Naantiara Karaitiva taintaḡaa oquviro vai-haro ko tire iraqe tenavu ekaama vira avuḡaa himpите vairara. Vi entara viva tinavu vohaiḡa vohaiḡa vaata vataake vaiha kaiḡa varaavauna uvara avuḡavu qianaro. Koḡe kaiḡa varaina vaiintira nai koḡaa koḡema kero amianaro. Qora kaiḡa varaina vaiintira vira nai koḡaa qora ko-ḡaama amianaro.

Vaiinti nahenti Kotira vataake vohaaraḡi vari-ate tura

¹¹ Noravano ko tiaina entarara irihama tenavu qeteha, vaiinti nahentiara vira uva iriḡi vuate ti vaunara. Kotiva tenavu avuḡavu kaiḡa vare vauna okarara tave vairave. Nevata tenavu vare vauna okarara kankomake tavaivera, te virara hovema tirara.

12 Tenavu tentanavu okarara tihama kia tentanavu autu viriniqama karera auti vaunaravauve. Tenavu vi uvara ni tiva nimiari ne tinavu okarara quahama timitaha, viraqaahai vaiinti vonavu hampi uva ti variaka ne vinavuka nái uvavata tiva nimikama vaivara. Vi vaiintinavuka vaiinti viri vaataraqai noraiqaake iriqi viha, kia vaiinti avu aato muntukara noraiqaake iriqi vi variara.

13 Hini kiaka tinavuara vueraiqaa vuavo ti variaka, vika homa nai minti tivara. Tenavu Kotirarao tiha mintiaqi vi vaunara. Hini kiaka tinavuara koqe avu aato vataukave tiha homa minti tivara. Tenavu niarao tiha mintiaqi vi vaunara.

14 Karaitira muntukavano tinavuara vaimantara ti, tenavu vira kaiqaqai vare vaunara. Vi uvara okara vaireva maantimama vairo: Tenavu ekaa qutu vuataara vaimanta vauraro Karaitiva vaiinti vohaiqavano tinavu ekauka vatuka varero vuru qutu vurara ti, tenavu ekaa vira hampata qutu vuraukama vai.

15 Viva tinavu ekaukara iriharo qutu vurara ti, tenavu maa vataraqaa variqi viha tentanavuararaqai iriqi vuarora. Tenavu Karaitirara iriha vira kaiqa vara amitaqi viha maa vataraqaa variqi vuari. Viva tinavuarao tiro qutu viro qaiqaa qaqi himpiro vairara ti, tenavu mintiaqi vuari.

16 Maa entara kia tenavu qaiqaa vataihainaa uva okarara iriha vo vaiintiara qora vaiintive, koqe vaiintive, tivaqi virera. Tota tenavu vataihainaa okarara iriha Karaitirara qumina vaiin-

tive tiavaunara. Maa entara kia qaiqaa tenavu minti tivaqi virera.

¹⁷ Karaitira vataakero vohaa vaiva vaireva, viva qaraakaiqamavi vai vaiintivama vairo. Vi vaiintiva haaru hampi nu okarara qaqira kero, qaraaka ni okarara varaqi vi vaivama vairo.

¹⁸ Kotivama vi vaiintira qaraakaiqama kaivaro vaira. Tenavu Kotira navutaaka variavauraro Kotiva tinavuara nai vataake vohaa variate tiro Karaitira varakorara ti, tenavu Karaitira kaiqaaqahai vira vaintiqamavi variavauraro Kotiva tinavu kaamatero vi kaiqara timimanta tenavu viva vaiinti nahenti vataake vohaa variaina uvara vika tiva nimiqi vi vaunara.

¹⁹ Vi uvara okara maantimama vairo: Kotiva vatani variaka qora kaiqa kaara kia vikaqaa uva vataraitiro, viva Karaitira kaiqara iriharo vaiinti nahenti vataake maateraiqireva auti vaira. Vi uvara vaiinti nahenti tiva nimiate tiro, Kotiva tinavu kaamatero noraiqama kaimanta tenavu vuru vaiinti nahenti vi uvara tiva nimi vaunara.

²⁰ Tenavu Karaitira autuqaa vira uva vare anuraro Kotiva naivano tinavu noqaahairo ni uva tiva nimi vaintemake, tenavu vira uva ni tiva nimi vaunara. Tenavu Karaitira autuqaa ike mpo tiha, Kotira qaqi kaivaro ni hampata vohaa maateraiqiharo variarire ti vaunara.

²¹ Karaitiva kia qora kaiqa vararaitiro vauvaro Kotiva tinavuarao tiro, tinavu qora kaiqa uva Karaitiraqaa vuru vatovaro Karaitiva tinavu qora kaiqa uva varero vuru qutu vurara ti, tenavu Karaitira vataake vohaa vauraro Kotiva kia tinavuqaa uva vataraitiro, tinavu avuqavuqama timitaimanta vaunara.

6

Tenavu ni kahaqirera airi maara varaqi vi vau- narave tura

¹ Tenavu Kotira vataake kaiqa vare vaurauka vaiha tenavu niara ike mpo tiha, Kotiva ni aaqurihama nimateharo koqema nimate vai okarara, hauri ne virara qumina haikave tivorave, turo.

² Kotiva mintima tiro:

Te ni aaqurihama nimateha koqema nimitauna entaraqaa te ne uva tiara irunarave. Te ni kuvantuke ntitauna entaraqaa te ni ntitaunarave, tura. *(Aisaiaa 49:8)*

Ho iriate, Vate Kotiva ni aaqurihama nimateharo koqema nimitaaina entavama vaivo. Vate Kotiva ni kuvantu kero ntitaaina entavama vaivo, turo.

³ Ne tinavu kaiqara iriha tinavuqaa uva vatovorave tivakeha tenavu kia hampi kaiqa vare vaunara. ⁴ Tenavu kia mintiraiti, vo enta vo enta tenavu variqi viha ne tinavuaara vika Kotira kaiqa vaiinti tarukama variavo tiate ti, tenavu avivinamake variqi vi vaunara. Mintimake variqi viha aihavi haikara vare vauna entarave, maara vare vauna entarave, tinavu qoraiqama timate varia entarave, tenavu kia popohanaara iraiti, kempukaiqamake variqi vi vaunara.

⁵ Tinavu navutaaka tinavu kaavu humiqake vateve, tinavu karapuhiqi verakeve, tinavu ututeha ruqutuke vateve, mintiaqi vi variamanta tenavu vukaari utiha kaiqa varaqi vihave, entaqi kia koqemake vaitaqi vihave, karara voqamake hantuqa hari vaimanta variqi vihave,

mintiaqi vihavata, tenavu kia popohanaara iraiti, kempukaiqaake variqi vi vaunara.

⁶ Ne tinavuara vika Kotira kaiqa vaiinti tarukama variavo tiate ti, tenavu koqe kaiqaqai varaqi viha, koqe avu aatoqai iriqi viha kia vaaka arara itaraiti, vokiakavata koqema nimitaqi vi vaunara. Kotira Maraqravano tinavuqi vaimantara ti, tenavu vaiinti nahentiara quqaa muntuka vateha variqi vi vaunara.

⁷ Quqaa vakaakaqai tenavu tiva nimiqi vi vaunara. Kotira nai vira kempukaqohai tenavu vira kaiqa vare vaunara. Vaiintivano huru veva totainantemake, tenavu kauqu tanarainivata, kaanaaqainivata, Kotiva avuqavu ni vai okarara totaqi vi vaunara.

⁸ Hini kiaka tinavu hutu viriniqamake variamanta hini kiaka tinavu hutu vatainiqamake variara. Hini kiaka tinavu hutu tuahera keha tinavuara koqe vaiintive ti variamanta hini kiaka tinavuqaa qora uva vate variara. Vika tinavuara una uva ti variakave tiamantavata, tenavu quqaa uvaqai ti vauraukama vai.

⁹ Hini kiaka tinavuara kia ni tavaunarave ti variamanta hini kiaka tinavuara ni tavaunarave ti variara. Hini kiaka tinavuara gutu vuavo ti variaveravata, tenavu qaqi variqi vi vaunara. Vika tinavu ruqutuqi vihavata, kia tinavu ekaara aru taiqake variara.

¹⁰ Vo haika vo haikavano tinavu muntuka qoraiqama timite vaimantavata, tenavu quahakeqai variqi vi vaunara. Tenavu vehi vaiinti vaihavata, tenavu uva tunaraqaahai airi vaiinti nahenti koqe haika vare variara. Tenavu kia

airaira vataurauka vaihavata, tenavu naaruvaini airi airaira vataariraukama vai.

¹¹ Mpo, Korinti vatanaakao, tenavu kia vo uva kukeqaraiti, ekaa uva qoqaa ni tiva nimi vaunarave. Tinavu muntukavano ekaa niarama vaivo.

¹² Tinavu muntukavano niara vaimanta tenavu kia ni toma nimitaraiti vauramantavata, neqai tinavu toma timite variarave.

¹³ Te tenta vainti tiva nimi vaunantemake, ni-vata tiva nimi vaunara. Tinavu muntukavano niara vainantemake, nevata tinavuara muntuka vataata.

Ihurara kia quqaave tika hampata kia variqi vuata tura

¹⁴ Ne Ihura uva iriaka hauri ne kia Ihura uva iriaka hampata vohaaraqī vaiha nai varate nai varate ivora. Nantiakeroe koqe haikavanovata qora haikavanovata vohaa tampamaviro variqiro vuanaro? Kia ho mintianaro. Nantiakeroe aatitairavavata, konkiraiqiravavata, vohaa tampamaviro variqiro vuanaro? Kiama ho mintianaro.

¹⁵ Karaitivavata Sataanivavata nantiakee vitanta vohaa uva vatevarave? Karaitirara quqaave tiravavata, kia Karaitirara quqaave tiravavata, vitanta hoe vohaa avu aato iriqi vivarave?

¹⁶ Hoe Kotira Naavuqi una variqanavu maraquravata vuru vataivaro varianarove? Aqao, Kotiva qaqi variqiro vi vaiva vaimanta tenavu vira naavuma vauro. Kotiva nariara mintima tiro:

Te tenta vaiinti nahenti vataake vairera vika nivutaini variqi viha te vika Variqavano variari

vika ti vaiinti nahentima vaivarave, tura. (*Wkp 26:12*)

¹⁷ Viva minti tivakero Noravano qaiqaa mintima tiro:

Ne qaqi vaiinti nahenti mini ke, ne nentaraqamake ani variate. Ne qora haika kia utu vararaiti, variqi vi vaiqe te ni ntita varaare. (*Aisaiaa 52:11*)

¹⁸ Te ni qoka variari ne ti maaqu raavurama vaivarave. Te Noravano ekaa kempuka vataurauka minti tunarave, tura. (*2 Samueri 7:14*)

7

¹ Ho ti navunaao, Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukero vi uvara tiharo tinavuara iriharo tiva tairara ti, kaiqenavu tentanavu vaataqaave muntukainive qoraiqama timitaaina haikara hiqamake, Kotira aatu qetaqi viha koqe kaiqaqai varaqi vuari.

Ti muntukavano niara koqe imanta vaunarave tura

² Mpo, ne kia tinavu toma timitaraiti, tinavuara muntuka vateha variata. Kia tenavu vo vaiinti qoraiqama amitevaunarave. Kia tenavu vo vaiinti qoraiqama amitauraro hampi aaraqaa ni vairave. Kia tenavu vo vaiintivano i haikara unaqaraqamake vare vaunarave. ³ Ho te minti tiha kia niqaa uva vatareravauve. Te vi uvarara vaaka ni tiva nimunara: Tinavu muntukavano niara noraiqaakero vairara ti, ne qaqi variqi vi entarave, ne qutuvi entarave, tenavu ni hampatama variqi virera.

⁴ Ti muntukavano niara qihaaqama kero vaimantara ti, te kia qetaraiti, tenta uva vutuke ni tiva nimi vauro. Te ni mahutaqai ti vaunara. Maaravano tiqaa qovaraiqi vaimanta kia te virara noraiqaake iriraiti, niara iriha ti muntukaqihairo koqe i vaimanta voqavata quaheha vaunara.

⁵ Tenavu Masedoniaini orure qaqi mini vairare tiavaurarovata, hihai hihairo maaravano qovaraiqi vauvaro tinavu muntukavano qete vaumanta variavaunara. ⁶ Ho Kotiva muntuka qoraiqi vai vaiintika muntuka kuquqama nimite vaiva, viva vi entara tinavu muntukavata kuquqama timiteharo Taitaasira tenavu variavaunaini atitovaro orurora.

⁷ Kia tenavu Taitaasiva ururoraraqai quahau-nara. Viva ni hampata vaumanta ne vira muntuka kuquqama amito uvara Taitaasiva tinavu tiva timimanta tenavu vi uvararavata iriha quaheha vaunara. Taitaasiva ne tinavu tavaataa imanta varia uvara, vi uvaravata tinavu tiva timimanta irunara. Ne anomake mpo ike tiha, Kia tenavu mintiataara minturo, tia uvaravata, ne tiriara noraiqaake iri variararavata Taitaasiva tiva timimanta irunara. Taitaasiva ekaa vi uvara tiva timimanta iruraro ti muntukavano voqamakero quahe vaimantama vaunara.

⁸ Tota te qaraqihai ni tiva nimuna uvara kaara ni muntukavano qoraiqumanta vaurara ti, te vi entara tiha, Vi qarara kia ni nimi taataara vaimanta ni nimitauro, tiavaunara. Ho viraqaa-hai te tavauraro ni muntukavano vahuqaaqi qoraiqurara ti, te vi qarara vara kaavaunarara kia

qaiqaavata mpo ike tiraiti, ⁹ te virara quahehama vauro.

Vi qarava ni muntuka qoraiqama nimitora, kia te virara quaheha vairaiti, te ni muntukavano qoraiquraqaahai ne qora aara qaqirakora, virarama te quaheha vaunara. Kotiva qaqi kovaro ni muntukavano mintimakeru qoraiqama vurara ti, tenavu tura uvava kia ni qoraiqama nimitora.

¹⁰ Vaiintivano muntuka qoraiqiraro tiharo mpo, Kotira uva kia raqa kaataara raqa kauro, tirava qora aara qaqira kairaro Kotiva vi vaiintira homa kuvantukero vitaanaro. Vaiinti yovano qumina vataihainaa uva okarara iriqiro vi vairaro vira muntukavano qoraiqirava kiama vira kahaqama amitairaro viva ekaarama qutu vuanaro.

¹¹ Ho tavaate. Kotiva qaqi kovaro ni muntukavano qoraiqama vurara ti, ne kia vi vaiintiva qora kaiqa varora qaqi karaiti, ne vaakama qora okara vira nenta avutaqihai taiqa kareka auti vaiha vi vaiintira ati vaura. Ne tiha, vi vaiintira qora kaiqa kaara Kotiva tinavuqaavata uva vataantorave tivakeha ne tiriara viva maini tinavu hampata vaiharo vi uvara avuqavuqama timitairaqe hove tiataarave ti variara. Ho ne minti mintima keha vi uvara kempukaiqama keha avuqavuqi variamantara ti, te tavauraro ni okaravano koqe okaraqaima vaira.

¹² Te tota vi uvara qara ntihamu kia te qora kaiqa varo vaiintirara iriraiti, kia te vi vaiintiva qoraiqama amito vaiintiraravata iriraiti, qara ntuva nimitaavaunara. Ne Kotira avuqaa vaiha tinavua ni muntukavano voqamakeru vairara

kankomake iriate ti, te vi uvara ni qara ntuva nimitaavaunara.

¹³ Ne ti qaraqihainaa uva ho iriarara tiro, tinavu muntukavano koqe imanta vaunara.

Tenavu Taitaasira atitaavauraro ne varianaini vumanta ne vira muntuka qihaaqama amitovaro vira muntukaqihairo koqe i vaurara ti, tenavu viraravata irihama quaheha vaunara. ¹⁴ Te ni mahuta Taitaasira tiva amiavauraro viva ni hampata vaiharo tavomanta ne quqaa mintimake varia vaiinti nahentika variarara ti, kia te kaurira haika vare vaunara. Tenavu quqaa uvaqai ni tiva nimateha, ni mahutavata tiva amiavauna uvaravata Taitaasiva tavovaro ekaa vi uvava quqaa uvaqaima vaura.

¹⁵ Taitaasiva ne varianaini oruromanta ne vira quahama amiteha vira vevaaraini vaiha vira uva koqemake iri vaurara tiro, Taitaasira muntukavano niara voqavata vaira. ¹⁶ Virara iri vauraro ti muntukavano niara paru iro vaimantara ti, te quaheha vaunara.

8

Parumakeha nenta qata vakaa kahaqiate tura

¹ Ti qata vakaa, vaiinti nahenti Masedoniaini vo vatuka vo vatukaqi variaka Kotiva vika koqema nimitaimanta varia uvara, ni tiva nimiari iriata.

² Vihainaa vaiinti nahenti variqi vuvaro nora maaravano vi vaiinti nahentika avatareva qovaramavi vaumanta vi vatanaaka vehi vaiinti nahenti kia airi airaira vataaka vaihavata, vika Kotirara quahaqi viha, viraqaahai vika vokuka

kahaqireka kia nái u haikara tuqaramake tuataraiti, paruma keha tinavu timumanta tenavu vare muntu vokuka nimiavaunara.

³ Te quqaama turo. Vika vokuka kahaqireka iha, ho monu nimihavata, vika qaiqaa voki monuravata tinavuqaa vara komanta tenavu vare muntu nimiavaunararama turo. Kia te kempukaiqamake tiavauramanta vika náivano mintiataa umanta mintiakeha nimurave.

⁴ Vika náivano tinavuara mpo tiha, Tenavuvata Kotira vaiinti nahenti vokiaka Iutiaini variaka kahaqama nimitarerave, tura. ⁵ Tenavu hoqare vikara tiha, Vika inaara monu tinavuqaa vara kaiqe tenavu vare muntu nimirave, tivake tavaavauramanta vi vatanaaka airi monu tinavuqaa vara komanta tenavu vare muntu nimiavaunara. Vi vatanaaka tota Kotira kaiqagai vararerave tivakeha vika ekaa nái naane Kotira ami, viraqaahai vika tinavuara tiha, Ne tinavu Kotira kaiqa vara amite vai aarara humiqaiqe varaare, tura.

⁶ Masedonia vatanaaka mintima keha Iutiaini variaka kahaqireka monu nimurara ti, tenavu Taitaasirara tiha, Are Korintini avuni hoqarama kera monu ruvaaquma kareva vuanarara tira, are qaiqaa mini anirantera, vi kaiqara aqurihama nimitena kaiqara, monu varena kaiqara vuru taiqa kaane, ti. Minti tivake tenavu Taitaasira ne varianaini atitehama vuana vaina ti vauro.

⁷ Ne vo kaiqa vo kaiqa koqema keha vare variakave. Ne Karaitirara kempukaiqaake iriqi vi variakave. Ne vira uva koqemake ti variakave. Ne vira uva okara kankomake iri variakave. Ne voka voka kahaqireka auti variakave. Ne

tinavuara muntuka vateha variakave. Ne minti minti variarara ti, te niara tiha, Ne Iutiaini vari-aka aaqurihama nimitareka iha, paruma keha nenta monu nimiate, turo.

⁸ Minti tihama te kia niara kempukaiqamake monu kaate turo. Vaaka te Masedonia vatanaaka koqemake nai monu nimia okarara ni tiva nimuro. Te minti tihama ni muntukavano quqaiqama kero vokiakara vainara avatamake tavarera.

⁹ Tinavu Noravano Ihu Karaitiva tinavu aaqurihama timitero koqema timitaira, nevata virara iriara. Viva ekaa vo haika vo haika vate vaiva vaiharovata, viva niarao tiro nai vehiqama vura. Viva vehiqama vuraqaahai ne ekaa naaruvaini vai haikara varekama variara.

¹⁰ Kia te niara kempukaiqamake tiraiti, tenta irike niara mintima ti: Tuvana ihi ne naane monu ruvaquma kareka hoqarama tora. Ne naane mintiataa umanta minturara ti, ne vi kaiqara varaqi vi, vuru taiqa kaata.

¹¹ Ho vate te niara tiha, Vi kaiqara varaqi vi, vuru taiqa kaate, turo. Hoqare ne vi kaiqara varareka iha quahontemake, vi kaiqara vara vuru taiqa kaate, turo. Ne monu airi vataivera, airi monu nimiata. Ne kia airi monu vataivera, inaara monuqai nimiata. ¹² Ne inaara monuqai vateka vi monura parumake nimivera, Kotiva kiama niara nora monu nimiataarave tiraitiro, virara hovema tianaro.

¹³⁻¹⁴ Kia tenavu niqaa nora maara vatehama niara nora monu nimiate tivakeha vo vatanaakara inaara monuqai nimiate ti vauro. Ne maa entara airi haika vateka vaiha homa rairake kia airi haika vateka kahaqivara.

Naantiara ne kia airi airaira vateka vaimanta vika vi entara airi airaira vateka vaiha nintavata kahaqivara. Ne mintimake nai kahaqi nai kahaqamaqi viha homa nevata vikavata vohaa qaramake vaivara.

¹⁵ Ne monu rairake nimi okarara irihama Kotira vukuqi haaru qara ntuvato uvara iriha variata. Kotira vukuqi mintima tiro:

Airiqamake manaa kara nuntu varoka neva hoqai vauvaro kia airiqamake manaa kara nuntu varoka vika nevatata vohaa qarama kero hoqai vaurave, tura. *(Katu Varora 16:18)*

Taitaasivavata ne ianaini virevave tura

¹⁶ Kotiva Taitaasira kahaqama amitaivaro viva-vata tinavu aanarero ni kahaqireva quahakero kahaqianaro. Taitaasiva minti vaimantara ti, tenavu Kotirara koqeve ti vaunara.

¹⁷ Tenavu Taitaasirara ni kahaqiarire turaro viva vi uvarara quaha kero, viraqaahairo viva ni kahaqiataa ivaro tiharo, Te vika oru tavarerave, tiro.

¹⁸ Ho tenavu vaiinti vovata atitaariraro viva Taitaasira vataakero vuanaro. Viva koqema kero Karaitira vakaaka tiva nimi vai vaiintiva vaimanta Kotira vaiinti nahenti vo vatuka vo vatukaini variaka virara koqe vaiintive ti variara.

¹⁹ Ho vo uvavatama vairo. Vi vaiintiva tinavu airuqama timiteharo tinavu kahaqi vairaqe tenavu ruvaaqumate monura vare „Jeruharemini„ vuru kaare ti, vika vira kaama taara. Kotira autuvano virini qiarire ti, tenavu vi monura varakeha rairake vaunara. Mintihama tenavu vehi vaiinti nahentiara noraiqaake iri vaunarara nivata numiqarera.

²⁰ Naantiara vokika tinavuara monu varakeha hampi rairake nimi variavo tivorave ti, vi vai-intira Taitaasira vataake atitarera. ²¹ Tenavu avuqavuqamake vi kaiqara vi kaiqara varaqi virera. Kia tenavu Kotira avuqaaqai vaiha mintiraiti, tenavu ekaa vaiinti nahenti nivuqaavata vaiha mintiaqi virera.

²² Tenavu vitanta nititehama vaiinti vovata atitarera. Tenavu airi tataa vi vaiintira avateha tavauraro viva vaiinti nahenti ho kahaqiari-ravama vairo. Vira muntukavano niara qi-haaqama kero vaivarora tiro, viva quaha keharo ni kahaqiariravama vairo.

²³ Te Taitaasirara tirera. Viva ti vataakero kaiqa vare vai vaiintivama vairo. Viva ti vataakero vaiharo ni kahaqiataa ivaro ni kahaqi vaira. Te vo vaiintitanta vaaka tunatantara tirera. Ihura vaiinti nahenti vo vatuka vo vatukaini variaka vitanta tinavu kahaqama timiteha ni kahaqiate ti, vika vitanta vara himpimake kaamateha nitite. Vitanta kaiqa vareraqaahairo Karaitira autuvano noraiqama vuanaro.

²⁴ Vinavuka ne vainaini oruraimanta ne vinavuka ntitake koqema nimitaivaro te niara tuna uvava vivauma variarira. Ne vinavuka koqema nimitaimanta Ihura vaiinti nahenti vonaini vonaini variaka niara tiha, Quqaama ni muntukavano tinavuara vaivo, tivara.

9

Parumake monu nimi okarara tura

¹ Ne Kotira vaiinti nahenti kahaqama nimate varia okarara ho iri tavaarara ti, te vi okarara qumina qaiqaa ni tiva nimirera qara ntuarora.

² Te tavauramanta ni muntukaqihairo voqamake vika kahaqiaataa imanta ne Iutiaini variaka kahaqi variara. Te ni mahuta Masedonia vaiinti nahenti tiva nimiha tiha, Akaiaini variaka tuvana ihiara vaiha monu qeramakeha Iutiaini variaka nimoreka auti variarave, tiavaunara. Te minti tivake ni mahuta tiavaunarara ti, Masedonia vatanaakaqihai airitahaa vikavata quaha keha monu qerama vatareka auti variara.

³ Te vi vatanaaka tiva nimiha ni mahuta tiavauna uvava qumina uva variantorave ti, ne te tiainantemake qerama vate variate ti, vaiinti vonavu ne vainaini nititaari vivara.

⁴ Te kia vinavuka naane nititaraiti, te Masedonia vaiintinavu hampata ne vainaini oru vi tavaari ne kia vi haikara ruvaaqumake qerama vataivera, te niara vika monu qeramake vatevarave tuna uvava qumina uva vairamanta te vira kaara kaurira haika varaari nevata kaurira haikama varevarave.

⁵ Mintiantorave ti, kaiqe te maa vaiintinavuka naane nititaari vinavuka tinavu avuni orure, ne vi monura rairake nimirave tivataara, vinavuka vi monura ruvaaquma vataiqe tenavuvata mini oruntarera. Ne mintima keha vi monura qerama vataiqe te orunte tiha, Kia niara kempukaiqaake turamanta ne mintiavo, tirara. Te niara, Vika paruma keha monu tiqaa vara kaamanta muntu nimuro, tirara.

⁶ Maa uvara kankomake iritaata. Kara taaraiqa ututairava kara taaraiqaqaima qantu varaanaro. Airi kara ututairava airitahaama qantu varaanaro. ⁷ Vi okarara irihama monu paruma keha nimiata. Ne vohaiqa vohaiqavano aato irikeha te

vi monura homa nimirarave tivakeha vi monura nimiata. Ne kia nimiataa ira nimivora. Ne tinavuara vinavuka kempukaiqamake nimate tiaverama nimuro tivora. Vaiinti vovano quaha keharo nimi vai vaiintira Kotira muntukavano virarama vairo.

⁸ Kotiva homa ni tuqimakeru koqema nimita qiro viramanta, ne kia vo haikaravata aavoqiraiti, ne ekaa enta vokikavata ho kahaqiha koqe kaiqa vara nimita qivivara. ⁹ Kotira vukuqi mintima tiro:

Vehi vaiinti nahenti paruma keharo nimi vaiva vairamanta viva koqe kaiqa vara nimate vai kaiqara kia tauru karaiti, ekaa enta iriqi vivarave. tura. *(Thi 112:9)*

¹⁰ Vaiintivano kara utukero qantukero naarire tiro, Kotiva kuvukanaa ami vaiva, vivama ni kahaqi vairamanta ne koqe kaiqa voqavata vara qivivarave.

¹¹ Kotiva ni airi haika nimiramanta viraqaahai ne airi haika vateha homa vo enta vo enta paruma keha vaiinti nahenti kahaqama nimita qivivara. Ne mintima qivimanta airi vaiinti nahenti Kotirara koqeve tiva qivivara.

¹² Ne Kotira vaiinti nahenti kaiqa vara nimita qiviha ne kia vika qai kahaqama nimita qivivara. Ni kaiqaqaahai airi vaiinti nahenti Kotirara koqeve ti okarava uri aatara keroma varianaro.

¹³ Ne vaiinti nahenti kaiqa vara nimita qivimanta vokika ni okara kankomake taveha Kotira autu tuahereha vika niara mintima tivara: Ike, vika Karaitira uvara quqaave tivake vi uvara koqemake iriqi vi variakave, tivara. Vika niara

tiha, Vika tinavuvata vokiakavata paruma keha nái ia haikara rairake timi variakavema, tivara.

¹⁴ Vika minti tivaqi viha niara tiha, Kotiva vika uritarakero koqema nimite vaivo, tivake niara iriha muntuka vateha Kotira aaramaqi vivara.

¹⁵ Kotiva nai Maaqu uritarakero vai vaiintira tinavu timirara ti, kaiqenavu Kotirara koqeve tiha vira quahama amitaqi vuari.

10

Hampi uva ti vau vaiintinavuka Poruva nai vika tiva nimura

¹ Ne hini kiaka tiriara tiha, Poruva tinavu aaqanto vaiharo qeteharo qihaaqama keharo uva ti vairave. Viva niaraini vaiharo kempukaiqama keharo uva ti vairave, ti variara. Ne minti ti variara te virara ninta tiva nimirera. Karaitiva kia arara itaraitiro, qihaaqamakero uva ti vairara ti, tevata qihaaqamake vaiha nintavata tiva nimirera.

² Te ni minti tiva nimiha tavauramanta niqihai vo vaiintinavu tinavuara tiha, Vinavuka vataihainaa uva okarara irihama kaiqa vare variavo, ti variara. Ho ne rauriha variate. Vika minti-make hampi uva ti variara kaara te homa ne vainaini orure kempukaiqamake uva tirarave. Te kempukaiqamake uva tiataa iraqevata, te kia mintimake tirerave.

³ Quqaama tenavu maa vataraqaa variqi vi vaunara. Tenavu maa vataraqaa variqi vihavata, kiama maa vataraqaaahainaa auvihehavaa varakeha iqoka raquqi viraiti, ⁴ tenavu aahuva auvihehavaa varakeha viraqohai qora haika vataake raquqi vi vaunara. Kotiva nai

auvihehavaa timimanta tenavu viraqohai iqoka raquqi viha qora okara kempuka vo kempuka vo kempuka aataraqi vi vaunara. Vaiinti vovano tinavu uva aatara kareva una uva tirera, homa tenavu Kotira kempukaqohai vira uva aatara karara.

⁵ Vaiinti nahentiara Kotira okarara kankomake irivorave ti, vo uva vo uva okaraqohai kuvai nimate vaivera, tenavu Kotira kempukaqohai homa vi uva okarara vara quminaiqama karara. Nana nana hampi uvavano tinavu avu aatoqi vaimanta tenavu Kotira kempukaqohai vi uvara vi uvara qaqini varake Karaitira uvaqai iriqi vi vaunara.

⁶ Tenavu ni veka vaiha tavaari ne tinavu uva ho iriqe, viraqaahai tinavu uva kia iri vaiintika vika vo okarama numiqa kararave.

⁷ Nenta tave haikara kankomake tavaata. Niqihairo vovano nariara tiharo, Te Karaitira vaintima vauro tirera, vi vaiintiva kankomakero irikero tinavuaravata mintima tiarira: Vinavukavata Karaitira vaintinavu variavo, tiarira. Vi vaiintiva vaintemake, tenavuvata Karaitira vaintiqamavi vaunara.

⁸ Tinavu Noravano tinavu noraiqama kaimantara ti, tenavu niqaa raqikiqi vi vaunara. Kia te ni qoraiqama nimitarera niqaa raqikiqi viraiti, te ni kahaqama nimitarera niqaa raqiki vaunara. Te minti unarara ti, te niqaa raqikiaina uvara qaiqaa qaiqaavata tiva nimiqi viha, kiama kaurirarave.

⁹ Te kia ni naatu itaarireravauve vo uva vo uva nini qara ntuva nimate vaunara. ¹⁰ Vokiaka ti hutu vataini qiarire ti tiriara tiha, Poruva qaraqihairoqai kempuka uva ti vaivo. Viva

tinavu tivuqaa uqerara vaiinti vaiharo uqerara uva qumina uvaqaima ti vairave, ti variara.

¹¹ Vi uvara ti variaka aato kenko tira iriata. Tenavu niaraini vaiha qaraqihai tunantemake, tenavu ni nivuqaavata vaiha vohaa vi uvaraqai tირerave.

¹² Vi uvara ti variaka nái nutuqai tuahera keha tenavu nora vaiintima vauro ti variamantavata, tenavu qetakeha kia vika tiantemake ti vaunara. Vika nái uvaqai iriha, náiqai taveha tenavu koqe vaiintima vauro ti variara. Minti ti varia vaiintika kia avu aatovata vaimanta variara.

¹³ Hauri tenavu vo vaiinti kaiqara iriha tentanavu autu tuahera kaarora. Kotiva tinavu timitai kaiqaraqai tenavu tivaqi virera. Kotiva ni nivutaini kaiqa varaate tivera, tenavu ni nivutaini vaiha vi kaiqara vare vaunara, viraraqai tivaqi virera. ¹⁴ Kia tenavu Kotiva qioqama tora raqake ne varianaini oru vuavaunaravauve. Kotiva tinavu kaamatero tititomantara ti, tenavu koqe vakaaka Karaitira vakaaka vuru ni tiva nimiavaunara.

¹⁵ Kotiva tinavu timitai kaiqara kia tenavu vira aatarake vo vaiintinavu kaiqa vare variarara iriha, tentanavu hutu tuaherake vaunaravauve. Tenavu Kotiva tinavu timitai kaiqaraqai varaqi viha niara tiha, Vika koqemake Karaitira uva iriqi vi vaiqe viraqaahai tenavu vika nivutaini nora kaiqa vo kaiqa vo kaiqa ho vararave, ti vaunara.

¹⁶ Ne kempukaiqaake Karaitira uva iriqi vi vaiqe tenavu homa ni mini ke, vo vataini Karaitira uva tiva nimirera virara. Vovano naane Karaitira kaiqa vara amitaira hauri virara tenavu

tentanavu mahuta tiha vi kaiqara tenavuma vara tauro tiarora. ¹⁷ Kotira vukuqi mintima tiro:

Vaiintivano nai kaiqara iriharo nai mahuta tiantorave. Vi vaiintiva Kotiva vo kaiqa vo kaiqa vare vainarara iriharo Kotira mahuta tiva amitaqiro vuarire, turave. (*Jeremaiaa 9:24*)

¹⁸ Vaiinti vovano nariara tiharo, Ti kaiqa koqe kaiqama vaivo, tirera, vira uvavano qumina uvaqaima varianaro. Noravano vaiinti vorara tiharo, Ai kaiqa koqe kaiqama vaivo, tirera, vi vaiintira kaiqavano koqe kaiqama varianaro.

11

Una uva maara ti variaka uva iriqi vivorave tura

¹ Ne ti qaqi kaiqe te inaaraiqa tenta mahuta tiari. Ne ti qaqi kaiqe maa uvara tiari. ² Kotiva intemake, tevata ne hampi aaraqaa vivorave tivake, niqaa raqikiqi vi vaunara. Koqemakero vai varaatara qorainti amitaantemake, te ni qorainti vohaiqa kaama nimite, ni ntita vare Karaitiraini vuru karera.

³ Te ni Karaitiraqaa iratarera auti variariraro vovano ni qoraiqama nimitaantora. Haaru ve-tanto entaqaa memaruvano uqerara uva tuvaro Evaava vira una uvara quqaa uvave tuntemake, nevata vo vaiinti una uvara quqaa uvave tivake, viraqaahai kia Karaitira uva iriqi vivora. Te virara qetehama vai.

⁴ Vo vaiintinavu ni nivutaini anire Karaitirara hampi uva ni tiva nimi variamanta ne kia vika

qioqama karaiti, qaqi kaimanta tiate ti variara. Vinavuka kia tenavu vutuke Karaitirara tunantemake tiraiti, vinavuka vo Karaitirara ni tiva nimi variara. Ne Kotira Maraḡura varaaka variamanta vika vo maraḡurara hampi uva ni tiva nimiha, vika kia Karaitira vakaaka vutuke ni tiva nimiraiti, virara hampi uvaqai ni tiva nimi variamanta ne vikara kia qioqama karaiti, quaheha qaqi kaimanta tiate ti variara.

⁵ Ho iriate. Vo vaintinavu unaḡaraiḡamake tiha, Kotiva tinavu noraiḡama kaimanta tenavu avuniḡamake vauro ti varia vaiintika variamanta, kiama te vinavuka vevaaraini vauro.

⁶ Kia te koḡemake uva ti varia vaiintika uva tiantemake uva tihavata, te Kotira uva okara kanko kaankomake iri vauraukara ti, te vo enta vo enta vira uva vutuke ni tiva nimi variavaunara.

⁷ Te Kotira uva koḡe vakaaka ni tiva nimihama kia koḡaa ni naariraiti, vi entara te ni nutu viriniḡama keha tenta hutu vatainiḡama ke variavaunara. Te mintiaqi vi variavaunarara ne virara ḡora kaiḡama vare vaivo tivarave? Kia ho minti tivara.

⁸ Vi entara te ni nivutaini kaiḡa vareha kia te ni monuvata naariraiti, variavauramanta Kotira vaiinti nahenti vo vataini variaka koḡaa ti timi vaumanta te muara vaiinti voḡaantemake, vika monu vareha ni nivutaini vaiha Kotira kaiḡa varaqi vi variavaunara.

⁹ Vi entara ni nivutaini variḡi vuavauraro ti monu taiḡa vumanta kia te niara ti kahaḡiate tiraiti, variavauramanta ti ḡata vakaukavara Masedoniaihai viri vo haika vo haika kia

vataavauna haikara kahaqama timitomanta varaavaunara. Haaru mintunantemake, naantiaravata maara ni nimitaarorave tiha kia te vo haikaravata naarirerave tirara.

¹⁰ Te Karaitira quqaa uva ti vaurauka vaiha tenta kauqu aiqigaa aquke tiha, Te tenta mahuta tihama te kia niqihai vo haikavata naari vau-narave, turo. Kia ho Akaia vataihainaa vaiinti vovano vi uvara qioqama kaanarove.

¹¹ Ti muntutavano kia niara vaimantae te minti turo? Aqao, Kotiva kankoma kero irivaro ti muntutavano niara vaimantama vaunara.

¹² Vo vaintinavu unahaa tiha, Kotiva tinavu noraiqama kaimanta vira kaiqa vare vauro, ti variaka, vika vaiinti nahenti nivuqaa vaiha nai nutu tuahera kareka auti vaiha, tinavu hampata vohaa vai aararavata rante variara. Vi aarava variantorave ti, te kia ni monu naariraiti, qaqi variqi virera. Te mintimaqi vuari vika kia ho tiha, Tenavu Porura aanare niqihai monu varakeha Kotira kaiqa vare vauro, tivara.

¹³ Karaitiva kia vi vaiintinavuka noraiqama kaimanta vinavuka unahaa tiha, Karaitiva tinavu noraiqama kaikave, tivakeha unaqaraiqama keha vira kaiqa varaqi vi variara.

¹⁴ Kia te vi vaiintinavuka una kaiqara ravuku virara. Sataanivavata unaqaraiqama keharo *enseli* koqeva ataa intemakero ni vaira. ¹⁵ Vi vaiintinavuka vira kaiqa vaiintinavu variarara ti, vinavuka Sataanira aanare unaqaraiqama keha avuqavu ni varia vaiintika aanare ni variara. Vinavuka hampi kaiqa varera kaara nai qora koqaa varaiqe te huvigorave tirara.

Porura qoraiqama amitaqi vi vaurara tura

¹⁶ Te ni tiva nimuna uvara qaiqaavata vi uvara ni tiva nimirera. Kia vovano tiriara kia avu aato vataa vaiintive tiarira. Ne tiriara kia avu aato vataa vaiintive tivera, ne ti qaqi kaiqe te kia avu aato vataa vaiintika vaiha te tenta autu tuahera kaare.

¹⁷ Te tenta autu tuahera karera iha, kia Noravano [Karaitiva] tinantemake tineravauve. Te kia avu aato vataa vaiinti voqaara vaiha tirera.

¹⁸ Airi vaiinti vataihainaa okarara iriha nai mahuta ti variarara ti, tevata vika aanare tenta mahuta tirera.

¹⁹ Ho quqaama ni avu aatovano koqe avu aato vaimantara ti, ne quahakeha kia avu aato vatauka hampi uva ti variara irireka auti variara. ²⁰ Ike, te tavauramanta vaiinti vonavu anire niara tinavu paanaa kaiqa varaate tivakeha, ne ia monuravata airairavata varake namakeha, niara vihi vaahi tivaqi viha, ni auruvuta ruqemake variamanta ne vinavuka qaqi ke variamanta minti variarave. Ne vi vaiintika qioqama kaataara vaimanta ne kia minti variarave.

²¹ Ike mpo, te kaurihama qoqaa ni tiva nimirave: Tenavu ni hampata variavauna entara tenavu uqerara vaiintinavu vaihara ti, tenavu kia vi vaiintinavuka aanante ni qoraiqama nimate variavaunara.

Vo vaiintinavu nai mahuta tiha nai nutu tuahereha variarara ti, kaiqe kia qetaraiti, tevata vika voqaantemake tiari. Te minti tihama kia avu aato vataa vaiinti voqaara tirera.

²² Vi vaiintinavuka nai mahuta tiha, Tenavu tentanavu kaivaqaukavara uva Hiparu uva ti

vauraukave, ti variara. Ho tevata Hiparu uva ti vauraukave.

Vinavuka tiha, Tenavu Isareri vatanaaka vauraukave, ti variara. Ho tevata vohaa vi okaraukaqaima vauro.

Vinavuka tiha, Tenavu Eparahaamiva kuvuarama taikave, ti variara. Ho tevata mintima vauraukave.

²³ Vinavuka tiha, Tenavu Karaitira kaiqa vaiintima vauro, ti variara. (Te minti tihama kia avu aato vataa vaiinti voqaantemake ti vai.)

Vinavuka tenavu Karaitira kaiqa vaiintima vauro ti variara. Ho te vinavukavata uri aatarake Karaitira kaiqa vaiinti tarukama vauro. Te vinavukavata uri aatarake vukaari utiha Karaitira kaiqa vare vaunara.

Te vinavuka uri aatarake qaiqaa qaiqaavata Karaitira kaiqa vare vauramanta vira kaara ti airi tataa karapuhiqama ke variamanta variqi vi vaunara.

Ti airi tataa kaavu humiqake variamanta vaunara. Airi enta te qutu vuarirava aumanto vaimanta vaunara.

²⁴ Te Karaitira kaiqa vare variavauramanta Iutaa nora vaiintinavu kauquru tataa ti tauvaqaini 39 tataa *retiqohai* ruqutuqi vi vaumanta variavaunara.

²⁵ Taaramo tataa Romeni vatanaaka kapipiqohai ti kaavu humiqake vatora. Vo enta vo vatanaaka ti oriqohai harukareka ruqutuqi vi vaura. Te taaramo tataa *sipiqi* namari vaura vi variavauraro *sipivano* namariqi aquvi vaura. *Sipi* vovano namariqi aqu vumanta te vohaa enta aatitoraqaavata entaqivata varuva namariqi variavaunara.

²⁶ Te Karaitira kaiqa vareha vo vataini vo vataini ni variavauraro huvura namarivano ti raaqu varero ruhiqauke vaura. Muara vai-intinavu aaraini ti veka vaiha ti harireka auti vaura. Tinta vohaa vatanaaka Iutaa vaiinti von-avu ti harireka auti vaura. Vo vatanaakavata ti harireka auti vaura.

Te nora vatukaqi ni variavauramanta ti harireka auti vaura. Te qumina aaraini ni variavauramanta ti harireka auti vaura.

Te varuva namari vaura ni variavauramanta ti harireka auti vaura.

Vo vaiintinavu tiriara unahaa tiha ai qata vakaukave tivakeha ti harireka auti vaura. Te mintiaqi viha Karaitira kaiqa varaqi vi variavaunara.

²⁷ Te vukaari utiha Karaitira kaiqa varaqi viha entaqi airi tataa kia vaitaraiti, Karaitira kaiqa varaqi vi variavaunara. Airi enta te karavata namarivata kia naraiti variqi vi variavaunara. Airi enta ti utavaaqa kia vauvaro iqaravano hari vaumanta variavaunara.

²⁸ Kia vi haikava vi haikavaqai maara timi vaimanta vare vaunara. Vo enta vo enta Karaitira vaiinti nahenti voqi voqi variaka vikaqaa te raqikiqi vi vauraro vi maaravavata tiqaa vaimanta vaunara.

²⁹ Vikaqihairo vo vaiintivano tiharo, Te kia kempukaiqaake Kotira aaraqaa ho virarave, tirera, te virara ike mpo tiha muntuka qoraiqirage vairara. Vovano Kotira aaraqaa hairo hiqintiro qora kaiqa varairera, te viraravata iriariraro ti muntutavano qoraiqirage vairara.

³⁰ Te tenta mahuta tiarira aaravaqai vairera, te tenta uqerara vaiinti vaunara, viraraqai iriha

tenta mahuta tivaqi virera. ³¹ Kotiva Variqavano vaiharo tinavu Nora Vaiinti Ihu Karaitira vira Qovama vaimanta te vira autuqai ekaa enta tua-heraqi virera. Ho viva kankomakero iri vaimanta te kia niara una uvavauve ti vai.

³² Ne te ugerara vaiinti vauna okarara iriate ti, te maa uvara ni tiva nimirera: Haaru te Damasikusi nora vatukaqi variavauraro King Aretaasira vira vevaaraini vau vaiintiva tiriara vira ravaaqavu vare vuru karapuhigama kaate tivakero vaiinti vonavu nititomanta vinavuka vaantaavura gentiana vaiha tiriara ampeqi vaumantavata, ³³ vokuka ti nora uta rutantutoraqi ntuvake vaantaavura ntoma tonaihai vaati aaqaini ti tuta tutamaqi tuvi muntu komanta te viragaahai rugemake vuavaunara.

12

Kotiva Porura umiqo haikarara tura

¹ Te tenta mahuta tivaqi vi variai naraqaahai kia koqe haikavano qovaraigiraqevata, te tenta mahutaqai tivaqi virera. Vo vaiintinavu una maara uva ni tiva nimihama nai mahuta ti vari-arara ti, tevata tenta mahutaqai tiarira aaravama vairo. Ho kaiqe te Noravano tairakaa qovaramako haikara tavaavaunara ni tiva nimiari.

² Haaru te Karaitira vaintivano variavauraro Kotiva ti raraukero tivita varero nai virini naaru-vaini vuru kora. Ti maraquraqaie vuru korave, te vaata vataake variavauraro ti tivita varero vuru korave, kia te virara kankomake iruro. Kotivaqaima nai virara irivo. Vi entaraqaahai variqi vuavauraro 14 ihinavu aitarora.

³ Kotiva ti tivita varero nai vatuka koqe naini vuru komanta tavaavaunara. Vi entara ti maraquravanoqaie vurave, vaata vataakae vuavaunarave, te kيامa virara kankomake iruro. Kotivaqaima virara irivo. ⁴ Ti tivita varero nai vatuka kogenaini vuru komanta te mini vaiha vo haika vo haika iriavauna haikara kia te ho noqihai tiva nimiarirava vairo. Ti qioqama taimanta kia te vi haikarara ho ni tiva nimiainara.

⁵ Te mini vaiha vi haikara vi haikara iritaavau-narara irihama, te tenta mahuta tiataa imantavata, kia te minti tirera. Te uqerara vaiinti variainara viraraqai irihama tenta mahuta tirera.

⁶ Te naaruvaini vaiha iruna haikarara tenta mahuta tiarera, kia te avu aato kia vataa vaiintika uva tiantemake tiraiti, te quqaa uvaqaima tirara. Ho kia te naaruvaini vaiha iruna haikarara tenta mahuta tivaqi virera. Te minti tiariraro hauri vaiinti vovano tiriara ike viva nora vaiintivano vaivo tiantora. Ne ti kaiqavata ti uvavata iri taveha viraqahai ne homa ti okaravata kankomake tavevara.

Auquvano ranteqaintema kero Porura ari vaurara tura

⁷ Kotiva ti tivita varomanta te koqe haika, vo haika vo haika tavaavaurarora tiro, Kotiva tiriara tiharo, Poruva nariara tiharo, Te nora vaiintima vauro, tiantorave, tivakero Kotiva ti vaatani aihavi haikara qovarama kora. Vi haikava auquvano ranteqaintema kero, ti tivaata hari vaimanta vaunara. Sataaniva atitai *enseliva* vi haikaraqohairo ti qoraiqama timite vaimanta vaurakara ti, te naaruvaini tavauna haikarara tenta mahuta tivaqi vuarora.

⁸ Te Nora Vaiintiara taaramo tataa mpo tiha vi haikara qaqini vara kairaqe ho variare turaro
⁹ viva aqao tiro, Are mintiaqira vi vairaqe te homa ai koqema amitaqi virarave. Are uqerara vaiinti variqira vi vairaqe viraqaahai te homa ai kempukaiqama amitaqi virarave, tiro. Viva minti tivera te aihavi haikara varaqi viha uqerara vaiinti variqi vuainarara viraraqai iriha tenta mahuta tivaqi virera. Te mintiaqi vi vauraro Karaitiva ti kempukaiqama timite vaimanta variqi vi vaunara.

¹⁰ Te Karaitirarao ti, te uqerara vaiinti variqi vuainarara kia noraiqaake iriqi virera. Vokika tiriara vaaqu uva ti vairave, te vukaari utiha vi variainarave, ti qoraiqama timite vaiqe variainarave, maara varaqi vuainarave, te Karaitirarao tiha kia vi haikara vi haikarara noraiqaake iriqi virera. Te uqerara vaiinti variqi vi variariraro Karaitiva viraqaahairo ti kempukaiqama timitaqi vi vairaqe variqi virera.

Poruva Korinti vatanaakara noraiqama kero irura

¹¹ Te tenta mahuta tihama te kia avu aato vataa vaiintivano tintemake ti vauro. Ho ni kaara te minti tivaqi vi vaunara. Ne ti kaiqara koqe kaiqave tiataara vaimanta ne kia minti ti variara. Ne tiriara qumina vaiintive tivera, maa uvara iriata: Ne vo vaiintinavuara tiha, Vinavuka Karaitiva noraiqama kai vaiintikave, ti variaka, te vinavuka kaiqavata aatarake vauraukama vai.

¹² Karaitiva ti noraiqama kaimanta te quqaiqamake vira kaiqa vaiintima vauro. Te ni nivutaini vaiha kia popohanaara iraiti, vo kaiqa vo kaiqa

nora kaiqave, kia tavaa kaiqarave, vare vari-avauramanta ne ti kaiqa taveha tiriara quqaama Kotiva vira noraiqama kero atitaivo tivakeha, ti okara kankomake tavaataarave.

¹³ Te Karaitira vaiinti nahenti vo vataini vari-akaqaa koqemake raqiki vaiha niqaae kia koqemake raqiki vaunarave? Aqao, te vikaqaavata niqaavata vohaa qaramake raqikiqi vi vaunara. Te ni maara nimiarorave tivakeha, te ni kia karave vo haikave naari vaunara. Te kia minti tiraiti, niqaa qaqi koqemake raqikiqi vi vaunara. Ike mpo, te nivata vi maarara nimiataarave?

¹⁴ Te ni taara tataa oru tavamake, qaiqaa taaramoqamake ni oru tavarera henoqi vauro. Kia te niqaa maara vatareravauve ni oru tavarera. Kia ni monu airairara ti hantuqa hariro. Ni vaiintiara ti hantuqa harimanta te ni oru tavarera. Vaintairavano nai noka qokaqaa raqikiqi vi variaravauve. Vinavuka noka qoka vikaqaa raqikiqi vi variara. Ho ne ti vaintairama variavo.

¹⁵ Te ni kahaqirera quahakema tenta una haikaravata tenta kempukavata taiqa kaainarave. Ike, ti muntutavano niara voqavata vairera, ni muntutavano tiriara muntuvi keroe varianarove?

¹⁶ Te kia ni maara rava nimitauna uvarara, ne vi uvarara quqaave tiataara. Ne hini kiaka tiriara tiha, Poruva unaqaraiqama keharo tenavu una haikara vare vaivo, ti variara. ¹⁷ Nantiakee te mintunarave? Te vo vaiintinavu ne varianaini nititauramanta vinavukae ne ia haikara varaavo? Aqao, vinavukavata kia mintiarave.

¹⁸ Te Taitaasirara mpo tiha ne varianaini vuane tivake, vira vataake Karaitira vainti von-

avu nititauramanta vinavuka Taitaasira vataake vuarama. Taitaasivae orurero unaqaraiqama keharo ne ia haikara varairave? Kia viva mintirave. Tetanta Taitaasika vohaa kaiqaiqai vare vauraukara ti, kia unaqaraiqama keha vora airaira vare vaunarave.

¹⁹ Tenavu maa uvara tihama kia tentanavu auta ntihavauve ti vauro. Ti navunaao, tenavu Karaitira vainti vaihama Kotira avuqaa vaihama uva ti vai. Tenavu ni kempukaiqama nimitarera ekaa vo kaiqa vo kaiqa vara nimite vauraukama vai.

²⁰ Te vo haika aatu qeteha vaunara. Te ni orure tavaarimanta ne qaqi qora okara vare vaivera, te kia ni quahama nimitaarimanta nevata te ni nitiaina uvara kaara kia ti tavaataa imanta vaivorave.

Te ne vainaini orure hampi okara, vo okara vo okara tavaarora. Nai ati nai ati i vai okararave, nai toma amite nai toma amite i vai okararave, arara itai okararave, nai tuqavu amite nai tuqavu amite i vai okararave, nariara nariara qora uva ti vai okararave, nai turoqama amite nai turoqama amite i vai okararave, te nora vaiinti vauro ti vai okararave, nariara nariara vo uva vo uva tivaqi viha kia vohaa uva ti vai okararave, te vi okarara vi okarara ne vainaini orure tavaarora. Te vi haikara tavaarorave tiha qetehama vauro.

²¹ Te orure tavaari ne vovano vovano vora naata vataakeve, vora vaati vataakeve, hampi nuvaqi viha, varaatave naakeve vikavata hampi nuvaqi viha kia nai qora kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa qaqira karaiti, qaqi varaqi vi vaivera, vira kaara Kotiva kaurira haika ti timiraqe te ni kaara voqamakema iqi ratararave. Te vi okarara tavaarora.

13

Poruva Rauriha variate, tura

¹ Te ni taara tataa oru tavamake, qaiqaa taaramoqamake ni oru tavarera. Kotira vukuqi maa uvara mintima tiro:

Taara vaiintie taaramo vaiintie nái nivuqohai tavaivaro vo vaiintivano qora kaiqa varairera, ne vi vaiintinavuka uvara quqaa uvave tivakehama vi vaiintiraqaa uva vatevarave, tura. *(Lo 19:15)*

² Te taara tataa ni oru tavaavauna entaraqaa ni hampata vaiha qora kaiqa vare varia vaiinti nahentikaravata, ekaa vokiakaravata, te kempukaiqamake vika qioqama teha uva tiva nimiavaunara. Te vate niaraqamake vaiha qaiqaa vi uvara tirera. Te anirante ne vainaini orure tota qora kaiqa vare varia vaiinti nahentikavata, vokiaka qora kaiqa vare variakavata, kia te vika vehakuma nimitarara.

³ Ne tiriara tiha, Quqaae Karaitiva vira noqihairo ti vaivo, kiae ti vaivo? tiha ti avateha tavareka auti variarara ti, te orure qora kaiqa vare variaka kia qihaaqama nimitarara. Te orure mintiari ne ti okara kankomake tavevara. Karaitiva kia uqerara vaiintivano vaiharo nai okara ni numiqe vairo. Karaitiva kempuka vaiintivanoma vaiharo viva nai okara ni numiqe vairo.

⁴ Haaru viva uqerara vaiinti vaumanta vira katariqaa aruke hiritovaro Kotiva vira kempukaiqama kovaro maa entara viva qaiqaa qaqi himpiro kempukavano variqiro vi vaira. Karaitiva haaru uqerara vaiintivano vauntemake, tenavuvata uqerara vaiintima vai.

Kotiva tinavuvata kempukaiqama timitaqi vi vairaqe tenavu Karaitira vataake vohaa variqi viha ni kaiqa vara nimitaqi virera.

⁵ Ne Karaitira uva koqemake iriqi vi vai okarara avateha tavaata. Ne hoe tiha, Ihu Karaitiva tinavu muntukaqi vaivo, tivara? Ne kia ho minti tivera, ne kia Karaitira uva iriakama vaivara.

⁶ Ne tinavu avateha tavaiqe tenavu quqaa Karaitiva noraiqama kai vaiintika variarera, tenavu ni uvara hovema tirara.

⁷ Tenavu Kotira aareha niara vika kahaqi vaira vika kia qora kaiqa vararaiti, avuquvuqamake variqi vuate ti vaunara. Minti tihama tenavu tentanavu kaiqara hoe aruvivo kiae ho aruvivo, virara kia noraiqaake iriraiti, tenavu ne Kotira avuqaa avuquvuqamake ni vaira virara noraiqaake iri vaunara. ⁸ Quqaa uvavano vaimanta kia tenavu vira ho aatarake vo uva tirara. Tenavu vi uvaraqaai kahaqamake avataqi virera.

⁹ Ne kempuka vaiinti nahenti variqi vuate ti, tenavu homa uqerara vaiinti variqi virara. Tenavu niara mpeqaiqamavi vaiha anomake Kotira vaiinti nahenti variate ti, tenavu Kotira aare vaunara.

¹⁰ Te oru ni hampata vaiha ni noraiqaake nitiarorave tivake, te niaraiqamake vaihama maa qarara ntuva nimite. Noravano ti noraiqama kaimanta te niqaa raqikiqi vi vauraukama vai. Noravano kia tiriara ni qoraiqama kaarire tiraitiro, viva ni kempukaiqama nimitaarire tiro, ti noraiqama kaimanta te niqaa raqikiqi vi vaunara.

Poruva uva mantama nimitora

¹¹ Ti qata vakaao, ti uva ho taiqero. Ne naantiara anomake koqe vaiinti nahentiqama virara irihama vate maa entaraqaahai koqe kaiqaqai varaqi vuata. Te tuna uvara iriqi vuata. Vohaa uvaqai avataqi vuata. Ni araraqihairo paru i vaira variqi vuata. Ne mintiaqi vivaro niara muntuka vate vai Variqava, ni araraqai paruma nimate vai Variqava, vivama ni hampata variqiro vuanaro.

¹² Ne Kotira vaiinti nahenti vaihara ti, ne koqemake nai uva mante nai uva mante iha variata.

¹³ Kotira vaiinti nahenti maini variaka ni uva mantama nimate vai.

¹⁴ Ho Noravano Ihu Karaitiva ni koqema nimitaqi viraro Kotiva niara muntuka vateharo variqiro viraro vira Maraqravano ni hampata vohaa variqiro vuarira.

Kotira Uva
The New Testament and portions of the Old
Testament in the North Tairora Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Olpela Testamen
long tokples Tairora long Niugini

copyright © 1979, 1994, 2005, 2008, 2009, 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tairora

Dialect: North Tairora

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

909b265f-c886-56ae-b943-fdc12fe46c5e